שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּחָזָקָה וְדָרָךְ אַלְמָנוּת, (סו) אֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר בְּרָכוֹתָיו (בנימין זאב סימן קס"ג ואגודה פרק כיצד מברכין (מוסף כתוס"מ מימין וסמ"ג סמ"ס): **כג** (סז) ה שָׁכַר שְׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹרְעִים (סח) מִקֶּפֶת הַקָּהָל, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא הַדֵּל בָּעָשִׁיר, מִכָּל מָקוֹם אֵין יַד הֶעָנִי מַשֶּׂגֶת בָּעָשִׁיר. הַגָּהוֹת: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁגּוֹבִין (סט) חֲצִי לְפִי מָמוֹן וַחֲצִי לְפִי הַנְּפָשׁוֹת, וְכֵן הוּא מִנְהַג (כמ) (ע) הַקְּהִלּוֹת (מהר"ם פדואה (מ"ד) [מ"ב]): **כד** ו צִבּוּר שֶׁצִּוְּרִיכִין לְשָׂכֹר רַב וּשְׁלִיחַ צִבּוּר וְאֵין בְּיָדָם כְּדֵי שְׂכַר שְׁנֵיהֶם, אִם הוּא רַב מֻבְהָק וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה וּבְקִי בְּהוֹרָאָה, (עא) הוּא (כט) קוֹדֵם, (עב) וְאִם לָאו, * שְׁלִיחַ צִבּוּר קוֹדֵם: **כה** ז אֵין מְסַלְּקִין (עג) חַזָּן מֵאֲמָנוּתוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִמְצָא (עד) בּוֹ (ל) פְּסוּל: הַגָּהָה: (עה) וְאֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם (לא) [לא] רְנוּן בְּעָלְמָא, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא עָלָיו שֵׁם (עו) שֶׁנִּתְפַּס עִם (לב) הַכּוּתִית (עז) אוֹ שֶׁמָּסַר אָדָם. אֲבָל * אִם בָּאוּ

ה הַרְשָׁב"א בְּתְשׁוּבָה אַחֶרֶת (ח"ב סי' שפא). ו תְּשׁוּבַת הָרִא"ש כְּלָל ו' (סי' א). ז תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ח"ה סי' רפג).

בְּאֵר הַיטֵב

כג (כמ) הַקְּהִלּוֹת. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג, יִגְבּוּ לְפִי מָמוֹן. עַיִן מֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז): **כד** (כט) קוֹדֵם. כָּתַב בְּנָקְטָ הַגְּדוֹלָה (הגב"י) בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה אַחַת, דִּלְמִנּוּי חָכָם מְרַבִּין תּוֹרָה אֲפִלּוּ הַמְּעוּט יוֹכֵל לְכָךְ לְרֹב. וּכְמוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִיוֹת חָכָם אֲפִלּוּ יְחִיד יָכוֹל לִמְחוֹת. וְכֵן פָּסַק הָרַשְׁדָּ"ם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (ל"ו) [ל"ז]. וְעַיִן עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יג): **כה** (ל) פְּסוּל. וְאִי אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וַאֲפִלּוּ נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַלֵּךְ בְּדַרְכִים אֵלּוּ, עַד שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. הָרַשְׁדָּ"ם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (ל"ב) [ל"ג]. מֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כח) וְעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יח): (לא) רְנוּן. אֲבָל לְמִנּוּתוֹ לְכַתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ בְּרְנוּן בְּעָלְמָא אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, וְהוּא שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר לְעֵיל סָעִיף ד' וְשָׁלֹא יָצָא עָלָיו שֵׁם רַע. עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק טו). וְעַיִן לְעֵיל סָעִיף קָטָן ד' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: (לב) הַכּוּתִית. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כה [לא] רנון. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בִּרְכֵי יוֹסֵף (ס"ק ט) שֶׁהֵבִיא מַהֲרַדְבָּ"ז (סי' ב"א עת) בְּשֵׁם הָרַמְבָּ"ם תְּשׁוּבָה מִכְּתַב יָד (סי' קי"א) שֶׁאֵין מוֹרִידִין אָדָם מִמְּשָׁרְתוּתוֹ מִמַּנְהֲרֵי גְּדוֹלָה וְעַד חַזָּן הַכְּנֶסֶת אֶלָּא אִם כֵּן עָבַר עֲבֵרָה בְּפָרְהֶסְיָא, וְאִם לֹא יִתְבָּרֵר עָלָיו זֶה, אֵינוֹ מִן הַדִּין לְהַסִּירוֹ וְלֹא לְפָרְסְמוֹ. וְאִם נִתְקַיֵּם עָלָיו בְּצַדִּים, אֵין לְהַסִּירוֹ אִם קֹדֶם עָלָיו מַה שֶּׁהוּא חַיָּב מִן הַדִּין, עַיִן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּדַוְקָא אִם הַמְּצָוָה תִּתְקַיֵּם עַל יְדֵי אַחֵר, אֲבָל אִם הַמְּצָוָה תִּתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, כְּגוֹן הַכְנָסַת אוֹרְחִים אוֹ הַחְזָקַת תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְיֵשׁ בְּיָדוֹ לְמָחוֹת, בְּדַאי מְחֻיָּב לְמָחוֹת כְּדֵי לְהַחֲזִיק הַמְּצָוָה, שֶׁהֲרֵי מִדִּינָא כּוֹפִין עַל עִנְיָנִים כָּאֵלּוּ כַּמְבֹאָר בְּחשֶׁן מִשְׁפָּט בְּסִימָן קס"ג סָעִיף א' בַּהַגָּ"ה וְסוֹף סָעִיף ג': (סו) אֵין עוֹנִין. שֶׁאֵין (נה) זֶה מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנַאֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י' ג) 'וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'': **כג** (סז) שְׂכַר שְׁלִיחַ צִבּוּר. וּבְסִימָן נ"ה סָעִיף כ"א שֶׁפּוֹסֵק דְּחָצְיוֹ לְפִי מָמוֹן וְחָצְיוֹ לְפִי נְפָשׁ, עַיִן בְּסֵפֶר אֵלְיָהוּ רַבָּא (סי' נה סק"כ) שֶׁמְּחַלֵּק דִּבְחָזָן שָׁאנֵי, עַיִן שָׁם. וּבְבַאוּר הַגְּרִ"א מַשְׁמַע שֶׁהַמְחַבֵּר חָזַר בּוֹ וּפָסַק שָׁם כַּהַגָּ"ה שֶׁכָּאן: (סח) מִקֶּפֶת הַקָּהָל. שֶׁגּוֹבִית לְפִי הַמָּמוֹן: (סט) חֲצִיוֹ וְכוּ'. כִּי יֵשׁ (ט) סְבָרָא לוֹמַר שֶׁהָעָנִי צָרִיךְ לְהַחֲזָן כְּמוֹ הֶעָשִׁיר, וְיֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁהָעֲשִׁירִים נוֹתְנִים יוֹתֵר מִמָּמוֹן לְהַחֲזָן שֶׁקְּלוֹלוֹ עֶרֶב יוֹתֵר, גַּם שֶׁהָעָנִי יָכוֹל לֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר, עַל כֵּן עָשׂוּ פְּשָׁרָה זֹאת: (ע) הַקְּהִלּוֹת. בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ט) כָּתַב דְּמִנְהַג מִדִּינוֹתֵינוּ דַּל וְעָשִׁיר נוֹתְנִין בְּשָׁוֶה, וְזֶהוּ הַחֲצִיוֹ שֶׁלְּפִי נְפָשׁוֹת, וְגַם מִכָּל נְשׁוּאִין (מ) מְגִיעַ לוֹ כְּפִי נִדְבָתוֹ, וְהוּא הַחֲצִיוֹ שֶׁלְּפִי מָמוֹן. וּלְבוּשׁ כָּתַב דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג יִגְבּוּ לְפִי מָמוֹן, עַיִן בְּחשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קס"ג סָעִיף (א') [ג'] בַּהַגָּ"ה [מֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז)]. וְעַיִן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (שם) דְּמַשְׁמַע מִנַּיהּ דְּאֲפִלּוּ דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּפוֹסְקִים לְפִי מָמוֹן, אֵינָנּוּ רַק בִּשְׁכִירוּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשּׂוֹכְרִין אוֹתוֹ לְיָמִים נוֹרָאִים, דְּבָזֶה סְבִירָא לְהוּ לְפִי מָמוֹן, כִּי הֶעָשִׁירִים מֻחְמָת עָשְׁרָם לֹא יוּכְלוּ לָצֵאת מִכְּתֵפֵיהֶם וּלְהַנִּיחָם רֵיקָם וְהֶעָנִיִּים יְכוֹלִים לֵילֵךְ עַל עִתִּים הַלָּלוּ לְעִיר אַחֶרֶת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן [א]בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשּׂוֹכְרִין עַל כָּל הַשָּׁנָה, אֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן לְבַד: **כד** (עא) הוּא קוֹדֵם. אַף עַל גַּב דְּיִחְסַר לָהֶם עַל יְדֵי זֶה מִצְוַת תְּפִלָּה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם מִי שֶׁיּוֹצִיאֵם יְדֵי חוֹבָתָם, זֶה שֶׁיִּהְיֶה רַב וּמוֹרֶה צֶדֶק שֶׁיּוֹדִיעֵם תּוֹרַת ה' וּמִשְׁפָּטֶיהָ (נמ) עֲדִיף מִן הַתְּפִלָּה. וְעַיִן בְּבַאוּר הֲלָכָה (ד"ה שליח ציבור) שֶׁכָּתַבְנוּ גְּדֹל הַחִיּוּב בְּכָל עִיר לְזֶה. וְכָתַב בִּתְשׁוּבוֹת חֲתָם סוֹפֵר חֵלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן ר"ו דְּכָל אַנְשֵׁי הָעִיר מְחֻיָּבִים לְתֵּן לָזֶה, וְאֵין אֶחָד יָכוֹל לוֹמַר אֵין אֲנִי צָרִיךְ לָרַב וּמוֹרֶה צֶדֶק, דְּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לִשְׁאֹל בָּעַל עִם הַצִּבּוּר, דּוּמְיָא דְּכָל אַנְשֵׁי הָעִיר מְחֻיָּבִין לִתֵּן עַל הַמִּקְוֶה, עַיִן שָׁם: (עב) וְאִם לָאו. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֵּיוָן דִּבְלָאו הָכִי לֹא יוּכַל לְהוֹרוֹת לָעָם הָאֵיךְ שֶׁיִּתְנַהֲגוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה, שְׁלִיחַ צִבּוּר קוֹדֵם, שֶׁיּוֹצִיאֵם (נט) עַל כָּל פָּנִים יְדֵי חוֹבָתָם בַּתְּפִלָּה: **כה** (עג) חַזָּן מֵאֲמָנוּתוֹ. וְהוּא הַדִּין (פ) לְכָל הַתְּמָנוּת בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לְמַנּוֹת לְזֶמֶן יָדוּעַ. וְהַטַּעַם, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּם (פפ) שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם פְּסוּל: (עד) בּוֹ פְּסוּל. (פכ) בְּעֵדִים. וְאִי אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ (פג) עַד שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּלִי עָרְמָה וּמִרְמָה. אֲבָל בִּשְׁבוּעָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בְּדַרְכִים אֵלּוּ לֹא מְהַנֵּי, דִּבְלָאו הָכִי מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי הוּא: (עה) וְאֵין מַסְלִּיקִין. אֲבָל לְמַנּוֹתוֹ (פד) לְכַתְּחִלָּה, אֲפִלּוּ בִּשְׁכִיל רְנוּן בְּעָלְמָא יֵשׁ לִמְנוֹעַ, וַאֲפִלּוּ אִם הָרְנוּן הָיָה עָלָיו רַק בִּילָדוּתוֹ, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ד': (עו) שֶׁנִּתְפַּס וְכוּ'. וּמִכָּל מָקוֹם (פה) יֵשׁ לְחוּשׁ לְקוֹל לְהוֹשִׁיב בַּיִת דִּין עַל כָּכָה. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁבְּתוֹ זְנוּתָה תַּחַת בַּעֲלָהּ (פו) אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, אַךְ אִם נַעֲשָׂה זֶה אַחַר שֶׁכְּבָר נִתְמַנָּה, נִרְאֶה דְּאֵין לְהוֹרִידוֹ בְּשִׁכְּבִיל זֶה: (עז) אוֹ שֶׁמָּסַר אָדָם. (פז) שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְּאַיֵּם עַל חֲבֵרוֹ לְמָסְרוֹ לְעַכּוּ"ם

בַּאוּר הַלָּכָה

כד * שְׁלִיחַ צִבּוּר. עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עא), וְהוּא נוֹבַעַ מִתְּשׁוּבַת הָרַא"ש (כלל ו סי' א). וּמִזֶּה יִרְאֶה הָאָדָם גֹּדֶל הַחִיּוּב עַל כָּל עִיר לְשָׂכֹר לָהֶם רַב שִׁיּוֹרֶה לָהֶם בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה וּמִשְׁפָּטֶיהָ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וְלֹא יִהְיוּ כְּעִוְרִים הַמְנַשְּׁשִׁים בָּאֲפֵלָה, דַּאֲפִלּוּ אִם עַל יְדֵי זֶה נִדְחֵית לְגַמְרֵי מִצְוַת תְּפִלָּה אָצְלָם, גַּם כֵּן הַחִיּוּב הַזֶּה הוּא קוֹדֵם. וּבְקָרֹב אִם אַנְשֵׁי הָעִיר יְכוֹלִין גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל לְעַצְמָן, בְּוַדַּאי זֶה קוֹדֵם. **וּמִזֶּה יִשְׁלְאוּ רֶתַח וְפַחַד אֵיזֶה מֵהָעֵירוֹת הַנִּמְצָאִים מֵחוּץ לְמְדִינָה שֶׁאֵין לָהֶם רַב וּמוֹרֶה צֶדֶק בְּעִירָם, וְעָוֹן גָּדוֹל הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּאַרְנוּ, הֲגַם שֶׁלּוֹקְחִין לָהֶם שׁוֹחֵט וּבוֹדֵק, עִם כָּל זֶה חֲלִלָה אֲרִיכִין לְאִישׁ מוֹרֶה צֶדֶק שִׁיּוֹרֶה לָהֶם דִּינֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִלְכוֹת פֶּסַח הַחְמוּרָה וְדִינֵי טְבִילַת מִקְוֶה וְכָל פְּרָטֵי הִלְכוֹת נִדָּה וּשְׁאָר דִּינֵי תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם, [אִם לֹא שֶׁהַשּׁוֹחֵט וּבוֹדֵק שֶׁלָּהֶם הוּא לְמֻדָּן גָּדוֹל וּבָקִי בְּחַמְדֵּרֵי הַתּוֹרָה וְיֵשׁ לוֹ סְמִיכָה עַל הַוֹּרָאוֹת מֵהַגְּדוֹלִים הַמְּפֹרְסָמִים דְּמִדִּינָה]. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ שֶׁשּׂוֹכְרִין לָהֶם שְׁלִיחַ צִבּוּר מִפָּרְסָם לִמְנַנֵּן גָּדוֹל בְּצַד כַּפָּה מֵאוֹת רוּבֶל כֶּסֶף לְשָׁנָה שֶׁיְּנַנֵּן לָהֶם בְּקוֹל נָעִים, וּבִשְׁעוּר כָּזֶה הָיוּ יְכוֹלִין לִקַּח לָהֶם רַב וּמוֹרֶה צֶדֶק וְגַם שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁיִּהְיֶה יוֹכֵל לַעֲבֹר לְפָנֵי הַתֵּבָה בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּאֲשֶׁר בִּמְדִינוֹתֵינוּ, וּבְוַדַּאי הָיָה מִתְקַבֵּל עֲבוּר זֶה תִּפְלָתָם לְפָרוֹס, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַתָּה שֶׁהַתְמָנַּוּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל זֶה נֶאֱמַר (ירמיה יב ח) 'נָתְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ עַל כֵּן שְׂנֵאתִיהָ', וְסוֹף דָּבָר הוּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוֹלֶכֶת הָעִיר מִדָּחִי לְדָחִי, שֶׁאֵין לָהֶם מוֹרֶה וּמַנְהִיג בְּדַרְכֵי ה', וּבָאִים עַל יְדֵי זֶה לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וַאֲכִילַת חֵלֶב וּשְׁאָר עִוֹד כַּפָּה אִסּוּרִים מֵחַיְבֵי כְּרִיתוֹת חַס וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ מֵאֲנָשִׁים כְּאֵלּוּ:

כה * אִם בָּאוּ עָלָיו עֵדִים. עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק עח) לְעִנְיַן קָלָא דְּלֹא פְּסִיק. וְעַיִן בְּבַאוּר הַגְּרִ"א שֶׁמְּצַיֵּן בְּסוֹף פ"ט עַמּוּד א' כְּתֻבוֹת ל"ו עַמּוּד ב', וְהוּא מַה שֶּׁאָמַר שָׁם בְּגֶמָרָא יָצָא שֵׁם מְזֻנֶּה בְּעִיר אֵין חוֹשְׁשִׁין לֵהּ, וּמִשְׁמַע לְכְאוֹרָה דַּאֲפִלּוּ קָלָא דְּלֹא פְּסִיק, דְּאִם לֹא כֵּן יִפֹּל קֶשְׁיַת הַגְּמָרָא (כתובות) שָׁם, עַיִן שָׁם. וּבְכָל בּוֹ (סי' קמז) שֶׁמְּפַנֶּה מִקּוֹר דִּין זֶה אֵיתָא עֲדִים כְּשֵׁרִים, מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּכָל שֶׁכֵּן קָלָא דְּלֹא פְּסִיק לְבַדּוֹ בְּוַדַּאי לֹא מְהַנֵּי. **וּבִתְשׁוּבוֹת חֲתָם סוֹפֵר** (ח"א) סִימָן י"א הֵבִיא דִּבְרֵי זֶה הַכָּל בּוֹ, **וּמַסִּיק דְּאֲפִלּוּ קָלָא דְּלֹא פְּסִיק, אִם הוּא מֻרְאָה לְכָל הָאָדָם לְהַחֲזִיקוֹ לְחָזָן, אֵין צָרִיךְ לִמְחוֹת בְּיָדָם, אֶמְנָם אִם יִמְצָא אֶחָד מֵהֶם שֶׁמּוֹחֶה וְאוֹמֵר אֲנִי מַאֲמִין לְקָלָא דְּלֹא פְּסִיק הַזֶּה, יָכוֹל לִמְחוֹת בּוֹ לְהַעֲבִירוֹ. עוֹד כָּתַב שָׁם דִּלְמַעֲמִים מוֹרִידִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי קָלָא דְּלֹא פְּסִיק אֲפִלּוּ בְּאֵין מוֹחֶה, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא עָדִים בְּפָנֵינוּ, כֵּיוָן דְּאִיכָּא קָלָא דְּעֵדִים בְּצַד אַסְתֵּן וְהַקּוֹל יָצָא מֵעִיקָּרָא עַל יְדֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים, מוֹרִידִים אוֹתוֹ מֵהַתְמָנוּתוֹ, אֲבָל רְנָנָה שֶׁלֹּא בְּעֵדִים אֶלָּא הַקּוֹל יָצָא מֵעִיקָּרָא עַל יְדֵי עֲבָד וְשִׁפְחָה וְנָשִׁים, בְּהָא לֹא מוֹרִידִין אוֹתוֹ, אִם לֹא דְּנִמְצָא אֵיזֶה יְחִידִים דְּמוֹחִים בּוֹ,** וְכַנַּ"ל. **וְקָלָא דְּלֹא פְּסִיק נִקְרָא אִם יוֹם וּמַחֲצָה לְאַזְנֵי עָלָיו כָּל הָעִיר, וְאֵין לוֹ אוֹרְבִים בָּעִיר שֶׁנּוֹכַל לוֹמַר עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם הוֹצִיאוּ הַקּוֹל** (וְיָכְמוֹת כ"ה עַמּוּד א'). **וּבִתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ק** סִימָן קפ"ח

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נה) הַגְּרִ"א: **כג** (ט) ט"ז (ס"ק יח): (מ) פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק כז): **כד** (מז) תְּשׁוּבַת הָרַא"ש (כלל ו סי' א): (מח) שָׁם: **כה** (פ) בְּנָקְטָ הַגְּדוֹלָה (הגב"י): (פפ) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הרשב"א): (פצ) לְבוּשׁ: (פצ) מֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כח): (פר) עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק טו) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם): (פס) מֵגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כט): (פט) בְּאֵר הַיטֵב (ס"ק לב). וְעַיִן בְּסִימָן קכ"ח בְּבַאוּר הַלָּכָה (ד"ה שליח ציבור) וְשָׁם: (צ) וּבְתְשׁוּבַת מַהֲרַשְׁדָּ"ם סִימָן סמ"ג (דפוס יהמנסבורג סמ"א): (צא) כָּל בּוֹ (סי' קמז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם):

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] אבל בשו"ע הרב (ס"ל) כתב: ובמקום שאין מנהג יש לגבות לפי ממון, שברוב הפעמים העשירים מוסיפים בשכר לפי נעימת הקול, ואין יד העניים רייי"ר לתת עימהם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ח בְּסוֹף סֵפֶר הֵפֶל בּוֹ (ס״ קמז) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (שם).

(עח) עָלָיו עֲדִים בָּזֶה, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, (נג) (עט) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא שׁוֹחֵט וּבוֹדֵק לֹא יִתְפַּלֵּל בְּבִגְדֵי (לד) (פ) הַצּוֹאִין וּמַסְרִיחִין, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה (פא) לְהַחֲלִיף בְּגָדָיו בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה וּלְהִתְפַּלֵּל, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וּשְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְנֻבָּל פִּיו אוֹ שֶׁמְּרֻגָּן (לה) (פב) בְּשִׁירֵי הַנְּכָרִים, מְמַחִין בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְאִם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ (כל בו דף קנ״ה ע״ד (ס״ קמז)). (פג) * שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהִזְקִין (פד) וְרוֹצֶה לְמַנּוֹת בְּנוֹ לְסַיְּעוֹ לְפָרָקִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קוֹל בְּנוֹ (לו) (פה) עָרֵב כְּקוֹלוֹ, אִם מְמַלֵּא מְקוֹמוֹ בְּשְׁאָר דְּבָרִים, בְּנוֹ קוֹדֵם לְכָל אָדָם וְאֵין הַצִּבּוּר יְכוֹלִין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ. (תשובת רשב״א (ס״ת) סימן ש׳): כו ח״קָהָל שֶׁנָּהֶגוּ לְמַנּוֹת

בָּאֵר הֵיטֵב

לְהוֹשִׁיב בַּיִת דִּין עַל כָּכָה. מֹהֲרַי״ט (הובא בכנה״ג רלהלן) בְּנָסַת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט, ע״י־ש). שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּפְגַּם זִוְתָה תַּחַת בַּעֲלָה, אִם אִי אִפְשָׁר בְּאַחֵר חֲשׁוּב כְּדַיֶּבֶד וְכָשֵׁר. מֹהֲרַי״ט מִבְּרִינָא (ס״ כז). שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק יב). וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יז), מִשְׁמַע דְּאֶפְלוּ אִם כְּבָר נִתְקַבֵּל לְשְׁלִיחַ צִבּוּר קְבוּעַ, מְסַלְּקִין אוֹתוֹ אִי אִיכָּא אַחֵר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא נִתְקַבֵּל לְכַתְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן (ע׳) [ע״א] מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ קכח הגב״י ס״ק כג) וּבְשֵׁם שִׁבּוּרֵי יַעֲקֹב (ח״ב סי׳ ב) לְעִנְיַן כֹּהֵן. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּפְסַל קוֹלוֹ, שֶׁנִּשְׁמַע כְּאִלּוּ הוּא מִירְתַּת וְשָׁבוּר, פָּסוּל לִשְׁלִיחַ צִבּוּר. מֹהֲרַי״ט מִבְּרִינָא (סי׳ פה). שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק יג): (נג) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק סה), עַיֵּן שָׁם: (לד) הַצּוֹאִין. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמִּתּוֹךְ חֳלִי לְאַנְסוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת מֵרֶגֶל לַיְלָה, וְאֵין מְטַהֵר עַצְמוֹ כְּלָל וְהוּא שְׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר בִּימִים נוֹרָאִים וְאֶחָד בְּךָ נִתְאַלְמֵן, וְקָמוּ עָלָיו קְצָת מְצֹרָעִים לוֹמַר שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, בְּתִשׁוּבַת פְּנֵי מֹשֶׁה (ח״ב) סִימָן כ״ד מְצַדֵּד פָּנִים לְכָאן וּלְכָאן. וּלְכִפּוּף הָעֲלָה דְּאֵין לְהַעֲבִירוֹ מִפְּנֵי דְּבָר בָּזֶה שֶׁאֵין בּוֹ חֶטְא מֹשֶׁפֶּט הַדִּבְּרִים הַמְעַכְּבִים, וְעוֹד צָרַף שָׁם לְסָנִיף דְּהָאִישׁ הַהוּא כְּבָר אָרַס, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּלִקֻּטֵי הַשָּׁמֵם דַּף י״א עַמּוּד ב׳: (לו) עָרֵב. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹלוֹ מְשֻׁנֶּה. וּכְלָל גָּדוֹל, בְּכָל הַמְּפוּיָּים הַבֵּן קוֹדֵם, וְהַמְּפוּיָּים שֶׁהֵם כְּתַר תּוֹרָה אֵין בְּנֵיהֶם קוֹדְמִין, רַק מַהֲלַל הַנַּשִּׂיא וְאִילְךָ נָהֲגוּ שְׁבָּנֵיהֶם קוֹדְמִים. אֵין לְהַעֲבִיר שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּשָׁכִיל אַחַר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. וְאִם הָרֹב חֲפֵצִים בְּאַחֵר, יִשְׁפְּשׁוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, עַיֵּן בְּנָסַת

בֵּאוּר הַלָּכָה

מִשְׁמַע דְּלֹא נִקְרָא קָלָא דִּלֹא פָּסִיק כִּי אִם בְּקוֹל שֶׁהָרַבִּים מַכִּירִים עָלָיו וְאֵינוֹ פּוֹסֵק, דְּמִסְתָּמָא יֵשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא עַל חִנָּם הָקוֹל הַזֶּה, אֲבָל אִם יָדוּעַ לָנוּ שֶׁרַק אֶחָד הוֹצִיא אֶת הַקּוֹל מִתְּחִלָּה וְעַל יָדוֹ נִשְׁתַּרְבֵּב הַקּוֹל בְּצִיר, אֵין מָנָח עָלָיו שֵׁם קָלָא דִּלֹא פָּסִיק, וְאֶפְשָׁר דְּהָכִי נְמִי בְּעִנְיָנֵנוּ כֵּן. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחָתָם סוֹפֵר אֹרַח חַיִּים סִימָן (כ״ה) [ר״ה] **שֶׁמִּשְׁמַע כֵּן**, עַיֵּן שָׁם. אָמְנָם לְכָאוֹרָה יִקָּשֶׁה מְאֹד, דְּהֵאֵיךְ מוֹעִיל שׁוּם קָלָא דִּלֹא פָּסִיק לְהוֹרָדַת חַזָּן, וְהָלֹא מִפֹּאֵילָא יֵשׁ לוֹ הֶכְפֵּד מְמוֹן גַּם כֵּן כְּדִמּוּכַח בֵּיהּ שֶׁל שְׁלֹמָה חֲלִישׁ סוֹף פֶּרֶק קַמָּא (סי׳ נב) עַיֵּן שָׁם, וּלְעִנְיַן הֶכְפֵּד מְמוֹן בְּקָלָמָא פְּשׁוּט וּבְרוּר דְּלֹא מְהָנֵי שׁוּם קָלָא כְּדִמְשַׁמַע מִפְּתִימַת הַגְּמָרָא גִּשְׁיוֹ פ״ט עַמּוּד א׳ רֵישׁ עַמּוּד, וְכֵן שָׁם הִקְדִּישׁ נְכָסָיו אוֹ הִפְקִיר נְכָסָיו גַּם כֵּן סְתָמָא קָתָנֵי, עַיֵּן שָׁם, וַאֲפִלּוּ אוּמְדָנָא דְּמוּכָח לֹא מְהָנֵי לְהוֹצָאַת מָמוֹן כְּדִמְשַׁמַע בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ת״ח (ס״א), וְכָל שֶׁכֵּן קָלָא בְּקָלָמָא. וְאֶפְשָׁר דְּהֵיכָא טָעְמָא, דְּאִיתָא בְּגִשְׁיוֹ פ״ט עַמּוּד א׳ דְּלְהֵכִי יָצָא לָהּ שֵׁם מְזוֹנָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר דְּפִרְצוּפָהּ בְּקָלָמָא חָזֵי לָהּ וְעַל יְדֵי זֶה בָּא לְקוֹל הַזָּה, וּלְעִנְיַן חַזָּן אֶפְשָׁר דִּסְתָמָא לֹא נִיחָא לְהוּ לְאִינְשֵׁי לְכַתְּחִלָּה לְמַנּוֹת אִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל כָּךְ פִּרְצוּפוֹ שֶׁיִּבְלֹא לִידֵי קָלָא דִּלֹא פָּסִיק עַל גִּנּוּת כָּזֶה, וְהָיָה לוֹ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹא לָזֶה. וּלְעִנְיַן אִם רוֹאִים בּוֹ פְּנֵה סִימָנֵי פְּרִצוּת, פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְהַתְרוֹת בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ״א לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְנֻבָּל פִּיו:**

*** שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהִזְקִין. בָּזֶה הַמַּעֲשֶׂה נִשְׁאַל הָרַשְׁבָּ״א** (ח״א סי׳ ש), **וְזִקְהוּ הָרַשְׁבָּ״א לְהָאֵב מַחֲמַת שְׁנֵי טְעָמִים. אֶחָד, מִי שֶׁהוּא מִבְּנֵי בְּנוֹן שֶׁהוּא סָפֵר לְרַבִּים אוֹ נַחְתּוֹם וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא, וְרוֹצֶה שֶׁאֶחָד יִסְיַּעְנוּ בְּאוֹתוֹ מִנְיַן לְפָרָקִים בִּזְמַן שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל, הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ, וְאֵין כֹּחַ בְּיַד הַקָּהָל לְעַכֵּב. ב׳, אֶפְלוּ אִם תַּשׁ נִכְחוֹ וְאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלוּם וּמַכְרִיחִים לְזֶה אַחֵר, הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ אֲחֵרִים גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ**, עַיֵּן שָׁם. וּכְזֶה תֵּבִין דִּבְרֵי הַגָּ״ה שֶׁכָּתְבָה, וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס״ק לג) וּמְיֻיְרֵי שֶׁקִּבְּלוּהוּ לִשְׁלִיחַ צִבּוּר כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַמְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב יִרְאֶה דְּזֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א שָׁם רַק לְרַוְחָא דְּמִילְתָא, לְהוֹכִיחַ שֶׁבְּדַאי דַּעַת הַקָּהָל הָיָה מִתְּחִלָּה שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לְצֵת וְקָנָתוֹ לְעָזְרוֹ לְפָרָקִים שֶׁיִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ לְקַח אֶחָד לָזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם הוּא הַדִּין **אֶפְלוּ אִם נִשְׁכַּר לִשְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים וְצָרִיךְ לִפְרָקִים לְעָזְרוֹ, הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ,** וּקְצָת מַשְׁמַע כֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א גַּם כֵּן:

בֵּאוּר הֲלָכָה

בְּיָדוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה בָּזֶה דִּינֵיהֶם כְּדִינֵנוּ, אֶפְלוּ הָכִי פָּסוּל עַל כָּל פָּנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּהוּא עָוֹן גָּדוֹל מִצַּד עַצְמוֹ כִּדְאִיתָא בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן כ״ו (ס״א), דְּאִי לָאו הָכִי, הֲלֹא הַפָּסוּל מֻחְלָט עֲבֵרָה, אֶפְלוּ בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵין לוֹ לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר כִּדְלַעֵיל בְּסָעִיף קָטָן י״ד. וְאוּלַי בְּזִמַּנֵּנוּ בְּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים דְּנִשְׁתַּכַּח הָאִסּוּר מִכַּמָּה אֲנָשִׁים וְאֶפְשָׁר דְּהוּא שׁוֹגֵג בְּדָבָר, אֵין לְפָסְלוֹ, וְכִדְאִיתָא בְּעֵין זֶה בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ל״ד סָעִיף ד׳ (בהג״ה), עַיֵּן שָׁם. וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשְּׁלִיחוּת צִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה [כְּנָסַת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט)]. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מֵתִיר אֲפִלּוּ לְמַנּוֹתוֹ כִּדְלַעֵיל בְּסָעִיף ה׳ בַּהַגָּ״ה. קָהָל שֶׁחִלְקוּ תִּפְלַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר וְכוּ׳ וְלֹא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַעֲמִיד אִישׁ אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ, וּבְיַד הַקָּהָל דַּוְקָא לְהַעֲמִידוֹ [שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ל״א, וְעַיֵּן בְּתִשׁוּבַת כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סִימָן י״ג]: (פג) שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהִזְקִין. וְהוּא הַדִּין (פד) בְּשִׁירֵי הַנְּכָרִים, וְאַף עַל גַּב דְּאֵין שָׁם קוֹל כְּלָל, וְאֵין מְהָנֵי לְהוּ לְאִינְשֵׁי לְכַתְּחִלָּה לְמַנּוֹת אִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל כָּךְ פִּרְצוּפוֹ שֶׁיִּבְלֹא לִידֵי קָלָא דִּלֹא פָּסִיק עַל גִּנּוּת כָּזֶה, וְהָיָה לוֹ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹא לָזֶה. וּלְעִנְיַן אִם רוֹאִים בּוֹ פְּנֵה סִימָנֵי פְּרִצוּת, פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְהַתְרוֹת בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ״א לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְנֻבָּל פִּיו:

* **שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהִזְקִין. בָּזֶה הַמַּעֲשֶׂה נִשְׁאַל הָרַשְׁבָּ״א** (ח״א סי׳ ש), **וְזִקְהוּ הָרַשְׁבָּ״א לְהָאֵב מַחֲמַת שְׁנֵי טְעָמִים. אֶחָד, מִי שֶׁהוּא מִבְּנֵי בְּנוֹן שֶׁהוּא סָפֵר לְרַבִּים אוֹ נַחְתּוֹם וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא, וְרוֹצֶה שֶׁאֶחָד יִסְיַּעְנוּ בְּאוֹתוֹ מִנְיַן לְפָרָקִים בִּזְמַן שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל, הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ, וְאֵין כֹּחַ בְּיַד הַקָּהָל לְעַכֵּב. ב׳, אֶפְלוּ אִם תַּשׁ נִכְחוֹ וְאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלוּם וּמַכְרִיחִים לְזֶה אַחֵר, הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ אֲחֵרִים גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ**, עַיֵּן שָׁם. וּכְזֶה תֵּבִין דִּבְרֵי הַגָּ״ה שֶׁכָּתְבָה, וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס״ק לג) וּמְיֻיְרֵי שֶׁקִּבְּלוּהוּ לִשְׁלִיחַ צִבּוּר כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַמְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב יִרְאֶה דְּזֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א שָׁם רַק לְרַוְחָא דְּמִילְתָא, לְהוֹכִיחַ שֶׁבְּדַאי דַּעַת הַקָּהָל הָיָה מִתְּחִלָּה שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לְצֵת וְקָנָתוֹ לְעָזְרוֹ לְפָרָקִים שֶׁיִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ לְקַח אֶחָד לָזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם הוּא הַדִּין **אֶפְלוּ אִם נִשְׁכַּר לִשְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים וְצָרִיךְ לִפְרָקִים לְעָזְרוֹ, הֶרְשׁוּת בְּיָדוֹ,** וּקְצָת מַשְׁמַע כֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א גַּם כֵּן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלֹא מָסַר, אַף עַל פִּי שֶׁמִּכְעָר הַדָּבָר אֲפִלּוּ לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ צִבּוּר, אֵינוֹ נִפְסָל עַל כָּךְ, אֶלָּא גּוֹעֲרִין בּוֹ וּמַתְרִין בּוֹ שֶׁאִם יוֹסִיף לוֹמַר כַּדְּבָרִים הַלָּלוּ, שֶׁיַּעֲבִירוּהוּ מִמַּעֲלָתוֹ. וְאִם הוֹסִיף בְּמִרְדּוֹ רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ: (עח) עָלָיו עֲדִים. וּמִדִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם לְעַיֵּל בְּסָעִיף קָטָן ז׳ מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּקָלָא דִּלֹא פָּסִיק, יָחִיד מוֹחֶה עָלָיו לְהַעֲבִירוֹ. וְכֵן מִשְׁמַע בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה חֲלִישׁ סוֹף סִימָן נ״ב. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אם באו): (עט) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מְהָנֵי שֶׁלֹּא לְסַלְּקוֹ אַף אִם עָבַר בְּמִזִּיד, אֲבָל לְמַנּוֹתוֹ, מִבְּאֹר בְּסָעִיף ה׳ בַּהַגָּ״ה דְּבִמְזִיד לֹא מְהָנֵי תְּשׁוּבָה, דְּאֵין פֶּרֶק נָאֶה. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ב. וְאִם עָשָׂה בְּיִלְדוּתוֹ עֲבֵרָה וְעַדַיִן לֹא שָׁב, אַף אִם מִנּוּהוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ, דְּפָסוּל בַּעֲבֵרָה לְעֵדוּת [פְּרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק כח)]: (פ) הַצּוֹאִין. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמִּתּוֹךְ חֳלִי לְאָנְסוֹ אִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת לְהִיוֹתוֹ טָהוֹר מִקֶּרֶב לַיְלָה, וְאֵין מְטַהֵר עַצְמוֹ כְּלָל וְהוּא שְׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר בִּימִים נוֹרָאִים (פס) יֵשׁ לִנְעֹר בּוֹ שֶׁיִּטְבֹּל, וְעַל כָּל פָּנִים שֶׁיּוֹצִיא הַמְּגַדִּים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו, וְאִם לֹא יִשְׁמַע לִדְבָרֵי חֲכָמִים לְרַחֵץ יָפָה יָפָה וּלְהָסִיר הַמְּגַדִּים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו, רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ: (פא) לְהַחֲלִיף. וְטוֹב (פט) שֶׁיַּחֲלִיף בְּגָדָיו הַמְּלֻכְלָכִים כָּל הַיּוֹם כְּשֶׁהוֹלֵךְ בֵּין הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יְהֵא בִּכְלַל הַמַּשְׁנִיאִים, וְכֵן שֶׁתַּלְמִיד חָכָם אָסוּר לָצֵאת בַּשּׁוּק בִּבְגָדָיו הַמְּלֻכְלָכִים, (פ) וְכֵן שְׁלִיחַ צִבּוּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם: (פב) בְּשִׁירֵי הַנְּכָרִים. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּנִגּוּן (פס) שֶׁהַנְּכָרִים מְנַגְּנִים בּוֹ לַעֲבוֹדַת גִּלּוּלִים שֶׁלָּהֶם. וּבְ״ח בְּתִשׁוּבָה סִימָן קכ״ז כָּתַב, דַּוְקָא בְּנִגּוּן שֶׁמֵּיחָד לָזֶה. הַהוֹלֵךְ בְּצַרְכָּאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים פָּסוּל לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה תְּשׁוּבָה [אַלְיָה רַבָּה (ס״ק י״ז) בְּשֵׁם תּוֹרַת אֱמֶת (ס״ת קנח)]. וְנִרְאֶה לִי דְּמֵירֵי שֶׁלֹּא נִשְׁאַר עַל יְדֵי זֶה מִמּוֹן חֲבֵרוֹ בְּתִשׁוּבָה סִימָן (ד׳) [כ׳], שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהָיָה שׁוֹחֵט וְנִמְצָא שֶׁפִּכֵּר טְרֵפָה בְּחִזְקַת כְּשֵׁרָה בְּשׁוּגֵג, אוֹ שֶׁהָיָה מְנַקֵּר וְנִמְצָא אַחֲרָיו חָלָב, אַף עַל פִּי שֶׁפְּסוּלִין בְּסִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן (ע׳) [ע״א] מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק כג) וּבְשֵׁם שִׁבּוּרֵי יַעֲקֹב (ח״ב סי׳ ב) לְעִנְיַן כֹּהֵן. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּפְסַל קוֹלוֹ, שֶׁנִּשְׁמַע כְּאִלּוּ הוּא מִירְתַּת וְשָׁבוּר, פָּסוּל לִשְׁלִיחַ צִבּוּר. מֹהֲרַי״ט מִבְּרִינָא (סי׳ פה). שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק יג): (נג) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק סה), עַיֵּן שָׁם: (לד) הַצּוֹאִין. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמִּתּוֹךְ חֳלִי לְאָנְסוֹ אִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת מֵרֶגֶל לַיְלָה, וְאֵין מְטַהֵר עַצְמוֹ כְּלָל וְהוּא שְׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר בִּימִים נוֹרָאִים וְאֶחָד בְּךָ נִתְאַלְמֵן, וְקָמוּ עָלָיו קְצָת מְצֹרָעִים לוֹמַר שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, בְּתִשׁוּבַת פְּנֵי מֹשֶׁה (ח״ב) סִימָן כ״ד מְצַדֵּד פָּנִים לְכָאן וּלְכָאן. וּלְכִפּוּף הָעֲלָה דְּאֵין לְהַעֲבִירוֹ מִפְּנֵי דְּבָר בָּזֶה שֶׁאֵין בּוֹ חֶטְא מֹשֶׁפֶּט הַדִּבְּרִים הַמְעַכְּבִים, וְעוֹד צָרַף שָׁם לְסָנִיף דְּהָאִישׁ הַהוּא כְּבָר אָרַס, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּלִקֻּטֵי הַשָּׁמֵם דַּף י״א עַמּוּד ב׳: (לו) עָרֵב. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹלוֹ מְשֻׁנֶּה. וּכְלָל גָּדוֹל, בְּכָל הַמְּפוּיָּים הַבֵּן קוֹדֵם, וְהַמְּפוּיָּים שֶׁהֵם כְּתַר תּוֹרָה אֵין בְּנֵיהֶם קוֹדְמִין, רַק מַהֲלַל הַנַּשִּׂיא וְאִילְךָ נָהֲגוּ שְׁבָּנֵיהֶם קוֹדְמִים. אֵין לְהַעֲבִיר שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּשָׁכִיל אַחַר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. וְאִם הָרֹב חֲפֵצִים בְּאַחֵר, יִשְׁפְּשׁוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, עַיֵּן בְּנָסַת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(פס) בֵּאֵר הֵיטֵב (ס״ק לה): **(פס)** מְגַן אַבְרָהָם (סק״ל): **(פ)** פְּרִי מְגַדִּים: **(פס)** מְגַן אַבְרָהָם (ס״ק לא): **(פע)** רַשְׁבָּ״א (תשו׳ ח״א סי׳ ש): **(פע)** מְגַן אַבְרָהָם (ס״ק לב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סל״ג) סתם כדעה הראשונה שהתורה אינה ירושה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אֲנָשִׁים עַל צָרְכֵי (פו) הַצִּבּוּר לִזְמַן, וּבְהַגִּיעַ הַזְּמַן יֵצְאוּ אֵלּוּ וְיִכָּנְסוּ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, בֵּין לְחַזָּן בֵּין לְקֻפָּה שֶׁל צְדָקָה בֵּין לִשְׁאָר מִנּוּיִים הַצְּרִיכִין לַצִּבּוּר, בֵּין שֶׁנּוֹטְלִין עֲלֵיהֶם שָׂכָר בֵּין שֶׁאֵינָם נוֹטְלִים, אֲפִלּוּ לֹא קָבְעוּ לָהֶם זְמַן, סְתָמָם כְּפֵרוּשָׁן, מֵאַחַר שֶׁנֶּהֱגוּ כָּךְ. הַגָּהּ: יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ סֵפֶר הַמְיֻחָד לַצִּבּוּר, דְּוַדַּאי (פז) נִכְתַּב (לז) לִשְׁמוֹ (מהרי״ל (מנהגים הל׳ יום כיפור) בשם רוקח):

נד דִּינִים הַשַּׁיָּכִים לְיִשְׁתַּבַּח. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [א]יִשְׁתַּבַּח אֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ לְפִי (א) שֶׁהִיא סְמוּכָה לְבָרוּךְ שֶׁאָמַר, שֶׁשְּׁתֵּיהֶן נִתְקְנוּ עַל פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, זוֹ לִפְנֵיהֶם וְזוֹ לְאַחֲרֵיהֶם: **ב** [ב]אֵין לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר מֶלֶךְ מְהֻלָּל (ג) (ב) בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֶלָּא אַחַר חֵי הָעוֹלָמִים, (ג) שֶׁשָּׁם הוּא סִיּוּם הַבְּרָכָה: **ג** (ד) [ג]הַמְסַפֵּר בֵּין יִשְׁתַּבַּח (ג) לְיוֹצֵר, עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ וְחוֹזֵר עָלֶיהָ (ה) מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. [ד]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁלְּצָרְכֵי צִבּוּר אוֹ (ו) לִפְסֹק צְדָקָה לְמִי שֶׁבָּא לְהִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, מֻתָּר לְהַפְסִיק. הַגָּהּ: וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט מַה שֶּׁנֶּהֱגוּ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת לְבָרֵךְ חוֹלָה אוֹ לִקְבֹּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּעָשֶׂה לוֹ דִּין בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר, דְּכָל זֶה מִקְּרֵי לְצֹרֶךְ מִצְוָה, וּלְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁחוֹזְרִין לְהִתְפַּלֵּל יֹאמַר (ז) הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ח) מִקְצָת פְּסוּקֵי (ג) דְּזִמְרָה וְיֹאמַר קַדִּישׁ עֲלֵיהֶם, כִּי לְעוֹלָם אֵין אוֹמְרִים קַדִּישׁ (ט) בְּלֹא תְּהִלָּה שֶׁלְּפָנָיו, וְלָכֵן מַתְחִילִין (י) עַרְבִית בְּלֹא קַדִּישׁ

א הָרִי״ף (כג.) וְהָרֹא״ש בְּפֶרֶק (ד׳) [ה׳] דִּבְרָכוֹת (סי׳ ה) וְהָרַמְבִּ״ם בְּפֶרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (הי״ב). ב טוּר בְּשֵׁם הָרֹא״ש (תשו׳ כלל ד סי׳ יב). ג הַגָּהַת מַיְמוֹנִי שָׁם (אות ע) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי. ד טוּר בְּשֵׁם רַב עַמְרָם (סדר ק״ש וברכותיה) וְכָל בּוֹ (סי׳ ד).

בְּאֵר הֵיטֵב

הַגְּדוֹלָה (הגב״י) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק לב) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק כו): **כו** (לז) **לִשְׁמוֹ.** בַּסִּדּוּרִים הַנִּדְפָּסִים אֵין חִלּוּק. ט״ז (ס״ק טו). וְקוֹרִין שְׁלִיחַ צִבּוּר חַזָּן, שֶׁצָּרִיךְ לִרְאוֹת הַיֵּאַךְ יִקְרָא, וְתַרְגּוּם ׳וַיַּרְא׳ (וַחֲזִי) [וַחֲזָא]. רַבֵּנוּ דָּוִד אַבּוּדְרַהָם (דיני קריאת התורה):

ב (ג) **בַּתִּשְׁבָּחוֹת.** וְנֻסְחָתֵנוּ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת, בְּחִירֵ״ק תַּחַת הַתָּי״ו. הָאֲרִ״י ז״ל (שער הכתות ענין נוסח התפילה), וְכֵן כָּתַב הַשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א) בְּשֵׁם רַדַ״ק, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״א סָעִיף קָטָן א׳. חֵי הָעוֹלָמִים, בְּצֵירֵ״י תַּחַת הַחֵי״ת, כֵּן כָּתַב רַבִּי שַׁבְּתַי (בסידור, בברוך שאמר בסופו), וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד פֶּרֶק ז׳ (משנה ד ד״ה לחיי), וְאֵינוֹ כֵּן דַּעַת מַהֲרַ״ל מִפְּרָאג, רַק בְּפַתָּ״ח. עֲטֶרֶת זְקֵנִים: **ג** (ג) **לְיוֹצֵר.** בַּכְּתָבִים (פע״ח שער הזמירות פ״ו) כָּתַב לוֹמַר בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה מִזְמוֹר ׳מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה׳׳ (תהלים קל) בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר, וְצָרִיךְ עִיּוּן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ג) **דְּזִמְרָה.** וְאִם לֹא אָמַר פְּסוּקִים לֹא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

קוֹלוֹ מְשֻׁנָּה. אֵין לְהַעֲבִיר (עד) שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּשְׁבִיל אַחַר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. וְאִם הָרֹב חֲפֵצִים בָּאַחַר, יְשַׁמְּשׁוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד: **כו** (פו) **הַצִּבּוּר לִזְמַן.** עַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חֶמְדַת שְׁלֹמֹה (אר״ח) סִימָן ז׳ בְּשָׂכְרוּ חַזָּן לִזְמַן שָׁלֹשׁ שָׁנִים, דְּמַסִּיק אַהַךְ דִּינָא דְּהָכָא דְּהוּא דַּוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג שֶׁלְּאַחַר הַזְּמַן יֵצְאוּ אֵלּוּ, אֲבָל בִּזְמַנֵּנוּ דְּאֵין דֶּרֶךְ לְסַלֵּק בְּלֹא חֲשָׁדָא, וַדַּאי אֵין לְסַלְּקוֹ בְּחִנָּם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עָלָיו חֲשָׁדָא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר סִימָן ר״ו גַּם כֵּן כְּעֵין זֶה, אִם לֹא כְּשֶׁהִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁלְּאַחַר הַזְּמַן שֶׁגָּבְלוּ יִהְיֶה כָּלָה זְמַנּוֹ וּשְׁנֵי הַצְּדָדִים יִהְיוּ יְכוֹלִין לַחֲזֹר וְצָרִיךְ קַבָּלָה וּמִנְיָן חָדָשׁ, עַיֵּן שָׁם: (פז) **נִכְתַּב לִשְׁמוֹ.** פֵּרוּשׁ (עה) נִכְתַּב לְשֵׁם שָׁמַיִם וְלֹא לְשֵׁם הִתְפָּאֲרוּת, וַאֲפִלּוּ אִם הַסִּדּוּר שֶׁל הַיָּחִיד (עו) הוּא בִּכְתָב נָאָה יוֹתֵר מֵהַצִּבּוּר. וּבַסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים (עז) אֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁל צִבּוּר לְיָחִיד. כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (משׁ״ז ס״ק טו), נָכוֹן אַף לְיָחִיד לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר, כָּל שֶׁכֵּן שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאֵימַת צִבּוּר עָלָיו, שֶׁיִּתְפַּלֵּל בִּפְנִים. וְקוֹרִין שְׁלִיחַ צִבּוּר חַזָּן, שֶׁצָּרִיךְ לִרְאוֹת הָאֵיךְ יִקְרָא, וְתַרְגּוּם ׳וַיַּרְא׳ (וַחֲזִי) [וַחֲזָא] [רַבֵּנוּ דָּוִד אַבּוּדְרַהָם (דיני קריאת התורה)]:

א (א) **שֶׁהִיא סְמוּכָה.** וְאַף עַל גַּב (ג) דִּפְסוּקִים מַפְסִיקִים בֵּינֵיהֶם, לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, כְּמוֹ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹ (ג) שֶׁבַּהַלֵּל שֶׁגַּם כֵּן אֵינָהּ מַתְחֶלֶת בְּבָרוּךְ מֵהַאי טַעֲמָא: **ב** (ב) **בַּתִּשְׁבָּחוֹת.** זוֹ (ג) הָיָה נֻסְחָתוֹ, אֲבָל נֻסְחָתֵנוּ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאַחַר שֶׁסִּיֵּם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּיִשְׁתַּבַּח בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ [א]אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת, לֹא יַעֲנֶה שׁוּם אָדָם עַל זֶה אָמֵן, דְּאַכַּתֵּי לֹא הָוֵי סִיּוּם הַבְּרָכָה עַד שֶׁאָמַר גַּם כֵּן אֵל הַהוֹדָאוֹת וְכוּ׳ עַד חֵי הָעוֹלָמִים. בְּנֻסַּח חֵי הָעוֹלָמִים (ד) [ב]יֵשׁ גּוֹרְסִין בְּצֵירֵ״י וְיֵשׁ גּוֹרְסִין בְּפַתָּ״ח, וַאֲפִלּוּ לְדֵעָה זוֹ, מִכָּל מָקוֹם יֹאמַר הָעוֹלָמִים בְּהֵ״א, כִּי פֵּרוּשׁוֹ חֵי בִּשְׁנֵי הָעוֹלָמִים וְשַׁלִּיט בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא: (ג) **שֶׁשָּׁם הוּא.** צָרִיךְ עִיּוּן אִי מֻתָּר אָז לְהַפְסִיק וְלַעֲנוֹת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא וּקְדֻשָּׁה, כִּי מֵאֲמַר אֶחָד הוּא עַד סוֹף, וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א) כְּלָל ה׳ סָעִיף י״ג דִּבְכָל בְּרָכָה קְצָרָה אָסוּר לְהַפְסִיק בָּאֶמְצַע אֲפִלּוּ לְאָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא וּקְדֻשָּׁה, וְיֵשׁ לְחַלֵּק, וְצָרִיךְ עִיּוּן: **ג** (ד) **הַמְסַפֵּר.** וּבַכְּתָבִים (פע״ח שער הזמירות פ״ו) (ה) כָּתַב לוֹמַר בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה מִזְמוֹר ׳מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה׳׳ (תהלים קל) בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר, [ג]וְצָרִיךְ עִיּוּן: (ה) **מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּכְתִיב בַּקְּרָא (דברים כ ח) ׳מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ׳, וְאָמְרוּ חֲזַ״ל (סוטה מד.) הַיָּרֵא מַעֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְזוֹ גַּם כֵּן בִּכְלַל עֲבֵרָה הִיא. וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) כָּתַב בְּשֵׁם מַטֶּה מֹשֶׁה (סי׳ נג) שֶׁהַקְּלִפּוֹת מְבַטְּלִים לַעֲלוֹת הַתְּפִלָּה, וְעַל יְדֵי פְּסוּקֵי דְזִמְרָה מַכְרִיתִים אוֹתָם, וּכְשֶׁשָּׂח חוֹזְרִין עָלֶיהָ בִּשְׁבִיל הָעֲבֵרָה הַזֹּאת אוֹתָם הַגְּדוּדִים שֶׁהֵם מַעֲרִיכִים מִלְחָמָה בֵּינֵינוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, עַל כֵּן רָאוּי שֶׁלֹּא לְסַפֵּר: (ו) **לִפְסֹק צְדָקָה.** וְהוּא הַדִּין לְכָל דְּבַר מִצְוָה. וְדַוְקָא בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר שֶׁהוּא עִנְיָן אַחַר, אֲבָל בֵּין קַדִּישׁ וּבָרְכוּ אוֹ בֵּין הַפְּרָקִים שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ אוֹ שֶׁל פְּסוּקֵי דְזִמְרָה, אָסוּר לְהַפְסִיק אֲפִלּוּ בְּצָרְכֵי רַבִּים וְלִדְבַר מִצְוָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ״א סָעִיף ד׳ [אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וְהַגְּרָ״א לְעֵיל בְּסִימָן נ״א שָׁם עַיֵּן שָׁם]: (ז) **הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר.** מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא אָמַר רַק הוּא לְבַד הַפְּסוּקִים יָכוֹל לוֹמַר קַדִּישׁ: (ח) **מִקְצָת פְּסוּקֵי דְזִמְרָה.** וְאִם לֹא אָמַר פְּסוּקִים לֹא יֹאמַר קַדִּישׁ, (ו) רַק יַתְחִיל בָּרְכוּ בְּלֹא קַדִּישׁ, שֶׁלְּעוֹלָם לֹא תִּמְצָא קַדִּישׁ בְּלִי פְּסוּקִים שֶׁלְּפָנָיו, (ז) אִם לֹא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אַחַר חֲזָרַת הַתְּפִלָּה אוֹ בְּלַחַשׁ בְּעַרְבִית, שֶׁהַקַּדִּישׁ קָאֵי עַל הַתְּפִלָּה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) שֶׁלָּכֵן נָהֲגוּ לוֹמַר פְּרִיסַת שְׁמַע [בָּרְכוּ נִקְרֵאת פְּרִיסַת שְׁמַע כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן ס״ט (ס״א)] אַחַר גְּמַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּלַחַשׁ, כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר הַקַּדִּישׁ עַל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אֲבָל אַחַר כָּךְ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר קַדִּישׁ אִם לֹא אָמַר תְּחִלָּה מִקְצָת פְּסוּקִים. וְעַתָּה חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ שֶׁפּוֹרְסִין שְׁמַע אַחַר קַדִּישׁ בָּתְרָא, וְאוֹמְרִים שֵׁנִית קַדִּישׁ, וְאֵינוֹ נָכוֹן, דְּמַה עִנְיָן לוֹמַר שְׁנֵי קַדִּישִׁים סְמוּכִין זֶה לָזֶה, וְעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לְלַמְּדָם שֶׁיֹּאמְרוּ מִקְצָת פְּסוּקִים בֵּין שְׁנֵי קַדִּישִׁים: (ט) **בְּלֹא תְּהִלָּה.** אוֹ אַחַר תְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן הַקּוֹדֵם. וְכֵן אַחַר שֶׁלָּמַד אֵיזֶה עִנְיָן מִתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה יוּכַל לוֹמַר קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) שֶׁמַּסִּיק דְּדַוְקָא אִם אָמַר אַחַר זֶה עַל כָּל פָּנִים מִקְצָת דְּבַר אַגָּדָה, וְאָז יוּכַל לוֹמַר הַקַּדִּישׁ דְּרַבָּנָן, כִּי עִקַּר הַקַּדִּישׁ זֶה נִתְקַן עַל דְּבַר אַגָּדָה, וְעַל כֵּן מִנְהַג כָּל יִשְׂרָאֵל לוֹמַר אַחַר פִּרְקֵי אָבוֹת וְאַחַר בַּמָּה מַדְלִיקִין, הַמַּאֲמָר דְּרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא (מכות כג:) אוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם וְכוּ׳ (ברכות סד.). וּלְפִי זֶה יֵשׁ לִזָּהֵר (פ) כְּשֶׁלּוֹמְדִים מִשְׁנָיוֹת יֹאמְרוּ בְּסוֹף הַלִּמּוּד הַמַּאֲמָר דְּרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא וְכַדּוֹמֶה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִים לוֹמַר עַל יְדֵי זֶה אַחַר כָּךְ הַקַּדִּישׁ דְּרַבָּנָן. וְאַחַר תַּנַ״ךְ אוֹמְרִים קַדִּישׁ שָׁלֵם אֲפִלּוּ (ט) רַק אַחַר שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. וְאֵין לוֹמַר קַדִּישׁ אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בִּשְׁעַת אֲמִירַת הַפְּסוּקִים וְהַלִּמּוּד, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסִימָן נ״ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ב׳. וַאֲפִלּוּ (י) אִם רַק שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה לוֹמְדִים, אוֹמְרִים קַדִּישׁ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה. וַאֲפִלּוּ (יא) מִי שֶׁלֹּא לָמַד יָכוֹל גַּם כֵּן לוֹמַר הַקַּדִּישׁ כְּמוֹ בִּפְרִיסַת שְׁמַע לְקַמָּן בְּסִימָן ס״ט (שם): (י) **עַרְבִית בְּלֹא קַדִּישׁ.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עד) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **כו** (עה) מַהֲרִי״ל (מנהגים הל׳ יום כיפור): (עו) שָׁם: (עז) ט״ז (ס״ק טו):

א (א) בַּ״ח (ס״א) וְהַגְּרָ״א: (ג) פְּרִי מְגָדִים (משׁ״ז סק״א): **ב** (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ד) פְּרִי מְגָדִים (משׁ״ז סק״ב): **ג** (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ז) פְּרִי מְגָדִים: (ח) פְּרִי מְגָדִים: (ט) פְּרִי מְגָדִים: (י) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ס״ט (סק״ד) בְּשֵׁם הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת: (יא) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ל ס״ז):

ליקוטי דברי הרב: א] ובסידור הרב הנוסח: אל מלך גדול ומהולל בתשבחות. **ב]** ובסידור הרב הנוסח בציר״י. **ג]** בסידור הרב כתב: בעשרת ימי תשובה מיום א׳ דר״ה עד אחר יום הכיפורים קודם חצי קדיש יאמר זה: שיר המעלות ממעמקים גו׳.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah